

edebiyatın izinde

YENİ/DEN YENİ

19. Yüzyılı Yeniden Yazmak

Yayına Hazırlayanlar **SEVAL ŞAHİN / TEVFIKA İKİZ**

AYŞEGÜL DEVECİOĞLU

CİHAN AKTAŞ

ENGİN TÜRKGELDİ

HÜSEYİN KIRAN

KAYA TANIŞ

MELİSA KEŞMEZ

MİNE SÖĞÜT

MURAT UYURKULAK

NİYAZİ ZORLU

ŞEBNEM İŞİGÜZEL

Ash Erkan

Behice Boran

Bengi Düşgör

İrem Erdem Atak

BAĞLAM

Bağlam Yayınları 468
İnceleme-Araştırma 309
ISBN 978-605-9911-62-7

Edebiyatın İzinde
Yeni/den Yeni
19. Yüzyılı Yeniden Yazmak
Yayına Hazırlayanlar: Seval Şahin / Tefvika İkiz

© Bağlam Yayıncılık
©Seval Şahin / Tefvika İkiz

Birinci Basım: Temmuz 2020
Baskı: Avcı Ofset
Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi No: 6/13
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 44685
Matbaa Sertifika Numarası: 45259

İÇİNDEKİLER

Namık Kemal, Samipaşazade Sezai, Nabizade Nazım, Recaizade Mahmut Ekrem, Halit Ziya Uşaklıgil ve Sigmund Freud 21. Yüzyılda <i>Seval Şahin / Tevfika İkiz</i>	7
Uyanış <i>Melisa Kesmez</i>	11
Hülasa <i>Niyazi Zorlu</i>	30
Kızların Odası <i>Ayşegül Devocioğlu</i>	48
Bir Pezevenğin Tek Günlük Sergüzeşti <i>Murat Uyurkulak</i>	58
Zehra ve Yılan <i>Mine Söğüt</i>	64
Gecedен Önce <i>Hüseyin Kıran</i>	68
Benim Araba Sevdam <i>Şebnem İşigüzel</i>	73
Araba Sevdası veyahut Şahitlerin Nazarından Bihruz Bey'in Aşıklığı <i>Engin Türkgeldi</i>	81
Güneşi Bürüyen İs <i>Cihan Aktaş</i>	96

Öylesine	
<i>Kaya Tanış</i>	141
Dönüşüm	
<i>Aslı Erkan</i>	163
Tanzimat Romanlarında Anne İmgesi ve Anne-Oğul İlişkileri Üzerine	
<i>İrem Erdem Atak</i>	166
Medusa'dan Mahpeyker'e Bir Aşk Nesnesi Olarak Kötü Kadın İmgesi	
<i>Bengi Düşgör</i>	173
Oğula Devrol(A)mayan Baba Mirası	
<i>Behice Boran</i>	182
Yazarlar Hakkında.....	187

Namık Kemal, Samipaşazade Sezai, Nabizade
Nazım, Recaizade Mahmut Ekrem, Halit Ziya
Uşaklıgil ve Sigmund Freud 21. Yüzyılda

Seval Şahin / Tefrika İkiz

Hiçbir metin, kendinden menkul değildir. Bir metin söylendiği, yazıldığı ve yayıldığı andan itibaren kolektif bir hafızanın parçası olur. Tıpkı insanlar gibi metinlerin de bir hafızası vardır ve zaman içerisinde bu hafıza kendini yeniden ve yeniden inşa eder.

Metinlerin zamandaki yolculukları, alımlanmaları zaman içerisinde değiştiği gibi başka yazarların metinlerine sızmaları, onlar içinde kendilerine bir yer bulmaları da farklı yollarla ortaya çıkar. Bu noktada yeniden yazmak, aslında metinsel hafızanın bir başka şekilde gündeme getirilmesine, onun tarihselleştirilmesine aracı olabilir. En yakını Shakespeare'in 400. yıldönümü sebebiyle dünyanın meşhur yazarlarının, Shakespeare oyunlarını roman şeklinde kaleme almalarıyla gördüğümüz bu yeniden yazım eylemi, metinleri farklı kitlelerle tanıştırmamızın, dahası iki farklı zamandan iki farklı yazarı ve edebiyatı birleştirmek için de bulunmaz bir fırsattır. Yaratıcı bir bakışın bir başka yaratıcının metnine, zihnine bakarak kurduğu bu diyalog metinsel hafızanın inşa edilmesinde bir başka rolü, iki yaratıcının bakış açısıyla oluşmuş bir başka bakış açısını, edebiyatını mümkün kılar ki, bunun heyecan verici bir eylem olduğu tartışılmaz.

Psikanaliz ve edebiyatı buluşturmak, metinlere, ama her tür metne farklı bir şekilde bakmanın başka bir şekli. Bizim burada yapmaya çalıştığımız, psikanalistler ile edebiyat tarihçilerinin

metinleri okumalarındaki farklı yolları keşfetmek. Bu yollardan birinin de yazarlarla yeni metinler üretmek, o metinler üzerine yazarlarla, bizzat pratiğin kendisinin de içinde bulunduğu bir tartışma geliştirmek. Bu şekilde yeni okuma, araştırma ve yorumlama pratikleri bulabilmenin yolları üzerine birlikte kafa yormak. Yaratma, okuma, yorumlama sürecinde farklı kimliklerde, rollerde görünen aktörleri bir kimliğe, role hapsetmek yerine daha geçişken, daha alışveriş halinde rollerle düşünebilmeyi sağlamanın imkânları üzerine birlikte düşünmek.

Aşk Mektupları'yla başladığımız, günümüz yazarlarının farklı edebî eğilimlere sahip kuşaklarıyla birlikte çalıştığımız bu ikinci kitabımızda, kanonik yazarların metinlerine yeniden bakmak için, tıpkı *Aşk Mektupları*'nda olduğu gibi bir yol bulmaya çalıştık.

Bu yolda, 19. yüzyılın kanonik metinleri arasında yer alan *İntibah*, *Sergüzeşt*, *Zehra*, *Araba Sevdası*, *Mai ve Siyah*'ı hem yazarların hem psikanalistlerin hem edebiyat tarihçilerinin bakışlarında yeniden tartışmak için bu metinlerin günümüzün önde gelen yazarları tarafından yeniden, fakat bu kez hikâye formunda yazılmalarının, yazma/yorumlama ve okuma pratikleri üzerine imkânlar geliştirmek için iyi olabileceğini düşündük. Söz konusu metinleri seçerken, özellikle bu beş metnin, kanonik olduğunun üzerinde neredeyse anlaşılmuş olmasını göz önünde bulundurduk, tabii ki bu metinler dışında 19. yüzyıla ait kanonik metinlerin varlığı ayrı bir tartışma konusu.

Melisa Kesmez ve Niyazi Zorlu Namık Kemal'in *İntibah*'ını, Ayşegül Devocioğlu ve Murat Uyurkulak Samipaşazade Sezai'nin *Sergüzeşt*'ini, Mine Söğüt ve Hüseyin Kıran Nabizade Nazım'ın *Zehra*'sını, Şebnem İşigüzel ve Engin Türkgeldi, Rezaizade Mahmut Ekrem'in *Araba Sevdası*'nı, Cihan Aktaş ve Kaya Tanış Halit Ziya Uşaklıgil'in *Mai ve Siyah*'ını yeniden

yazdılar. Kendilerine heyecanımıza ortaklıkları için ne kadar teşekkür etsek az. Bu yeniden yazımda, yazarları tamamen serbest bıraktık. Onlar, yeniden yazdıkları metin üzerinde istedikleri tasarrufu yaptılar. Dolayısıyla bu tasarrufun nasıl bir şekilde gerçekleştiği de bu metinleri yeniden okumanın bir başka yolu olarak düşünülebilir. Şimdi söz Tefvika Hoca'nın.

Seval Şahin ile ortaklaşa hazırladığımız bu kitap edebiyat ve psikanaliz gibi iki disiplinin bir arada nasıl ahenkle çalıştığını ortaya koymayı hedeflemektedir. “19. yüzyıl Osmanlı edebiyatını yeniden yazmak” düşüncesi bir psikanalist olarak benim aklıma ilk olarak bir dönemin en önemli, kanonik denilen metinlerine yeniden bakmayı ve tabii hemen ardından J. Lacan'ın “Freud'a dönmek” kavramını getirdi ve bu kavramını sadece orada tutmayıp biraz daha genişletmek istedim.

Yüksek Lisans öğrencilerime, diğer eğitim ve seminerlerde “Hocam ne okuyalım, ne önerirsiniz?”i soranlara bıkıp usanmadan “yeniden Freud külliyatına başlayın” diyorum. Değişik gruplarda, farklı ülkelerde, farklı gelişmelerle ilerleyen psikanalizin zaman zaman başlangıçtaki kanonik metinlere dönmesi, yani yeniden Freud'a dönüş hareketi, kuramda, zamanla oluşacak dönüşümler için şarttır. Bence en önemli nokta Freud'un yazdığı kitap ve makalelerinden oluşan yapıtlarında ilk göze çarpan psikanalize olan derin adanmışlığı, hastalarını anlamadaki engin sabır ve başından itibaren metodunu sınayarak ilerlemesidir. Aslında onun metinlerine döndüğümüzde her bireyin biricikliği ile ele alınması gerektiğini bizlere hep hatırlattığını da görmekteyiz.

Jean Laplanche için psikanaliz bir metot olup Freud'a sadık kalıp onu hep okumak ve psikanalizi düşünmekten bahseder-

ken edebi metnin ve yorumlamaların aynı zamanda tüm psikanaliz metinlerini de birbirlerine nakletmek ve yer değiştirmeye de olanak sağlaması demektir. Laplace, “genelleştirilmiş baştan çıkarma” kuramını Freud’un “baştan çıkarma kuramının” devamında, ona bir dönüş olarak niteler. En temel metinlerdeki düşlemler, kastrasyon karmaşası gibi kavramlara dönmek bir anlamda dilin, söylemin yeniden anlamlandırmasındaki etkisini yükseltmektir. Lacan için ise Freud’a dönüş bir anlamda yanıtlanmamış sorulara yanıt aramaya sonsuz yorumlar yaparak metinlere yeniden bakmak değil, öznenin anlamını farklı şekillerde aramak ama yine de klasik kavramların birbirleriyle bağını yeniden sorgulamaktır.

Psikanaliz 21. yüzyılda nasıl bir noktadadır diye düşündüğümüzde “Freud’a dönüş” daha da anlamlı bir hale gelebilir. Her yeni teknik, ilerleme ya da dönüşüm olduğu yatağından çıkar. rnek olarak Oedipus karmaşasını verirsek; en temel metinlerde Freud’un kuramının merkezine koyduğu bu kavramı yeniden keşfetmek değil, analizan ile o ana kadar bulunan bu kavramı bir gün başka kavramlar bulma umuduyla çalışarak devam ediyoruz. 19. yüzyıl metinlerini yeniden yazma fikrini Seval Hoca ile düşündüğümüzde benim zihnimde de bu metinleri okuyarak yeni keşifler yapılabilir mi sorusunu aramak belirdi. Aslı Erkan, Behice Boran, Bengi Düşgör ve İrem Erdem Atak da 19. yüzyıl Osmanlı edebiyatının kanonik metinlerine Freud’u yeniden okuyarak baktılar. Tıpkı Freud’a yeniden dönmek gibi edebiyat metinlerine de yeniden yeniden dönmek gerekir. Burada biz de Freud’un ve edebiyatın ışığında yazarlarla ve psikanalistlerle bunu yapmaya çalıştık.

İyi okumalar dileriz.

Mart/2020